

PAST BOSIMLI YO‘LDOSH GAZLARNI UTILIZATSIYA QILISH MASALALARNI TEJAMKORLIK BILAN AMALGA OSHIRISH

Turdiyev Shahboz SHermamat o‘g‘li
QarMII “Foydali qazilmalar geologiyasi va
razvedkasi” | kafedراس mudiri tffd. (PhD)

shahboz_01011991@mail.ru

Rabbimov Jaxongir Shodmonkulovich
QarMII “Foydali qazilmalar geologiyasi va
razvedkasi” | kafedراس assistenti

rabbimov1933@gmail.com

Azimov Azamat Faxriddin o‘g‘li
QarMII “Foydali qazilmalar geologiyasi va
razvedkasi” | kafedراس 4-kurs talabasi

azamatazimov2000@gmail.com

Аннотация

Kam debitli konlardan olinadigan yo‘ldosh mash‘ala gazlari hamda iste‘molchidan uzoq masofada joylashgan konlarda gazlarni utilizatsiya qilishga sarflanadigan xarajatlar asoslanadi. Shuning uchun neft va gaz konlaridan olinadigan gazlarni iste‘mol uchun ishlatish va sotishni amalga oshirishda texnologiyalar va jihozlar foydalanilganda mash‘ala gazlarini utilizatsiya qilish uchun sarflanadigan tijorat xarajatlarini qoplash muammosi samarali hal qilish masalasi o‘rganilgan.

Kalit so‘zlar: yo‘ldosh gazlar, fraksiya, pechlar, bosh inshoot, PNAQ, uglevodorod.

Аннотация

Он основан на стоимости спутниковых факельных газов, получаемых из малодебитных шахт и утилизации газа в шахтах, расположенных далеко от потребителя. Поэтому изучен вопрос эффективного решения проблемы покрытия коммерческих расходов, затрачиваемых на утилизацию факельных газов, при использовании технологий и оборудования при осуществлении использования и реализации газов, полученных с месторождений нефти и газа, для потребления.

Ключевые слова: попутные газы, фракция, топки, основной состав, СНТ, углеводород.

Abstract

It is based on the cost of satellite flare gases obtained from marginal mines and gas utilization in mines located far from the consumer. Therefore, the issue of an effective solution to the problem of covering the commercial costs spent on the disposal of flare gases by using technologies and equipment in the implementation of the use and sale of gases obtained from oil and gas fields for consumption has been studied.

Key words: associated gases, fraction, furnaces, basic composition, LTS, hydrocarbon.

Shimoliy Shoʻrtan konida neftning tarkibidagi yoʻldosh gazlarni utilizatsiya qilish qarori 2009 yidda qabul qilingan. Shimoliy Shoʻrtan konidan to YP-4 gacha GDTQ -2 (gazni dastlabki tayyorlash qurilmasigacha) uzunligi 12 km boʻlgan quvur uzatmalar yetqazilgan boʻlib, kondagi yoʻldosh gazlardan tejamkorlik bilan foydalanish yoʻlga qoʻyilgan.

Xuddi shunta oʻxshash qaror qabul qilinib "Shakarbuloq" konidagi neftning tarkibidagi yoʻldosh gazlardan foydalanish uchun past haroratli ajratish (PHAQ-12) navbatdagi bosh inshootga R - 5,5..6,0 MPa bosimda uzatiladi.

Hozirgi kunda Toshli konidagi NTQ da ajratib olingan yoʻldosh neft gazidan "Sarcha" konida pechlariga yoqishda foydalanilmoqda. Quduqdan qazib olinadigan neft yuqori bosimda S-1 ajratgichga beriladi. "Shimoliy Shoʻrtan" konidan neftning tarkibidagi yoʻldosh gaz P = 3,4 MPa bosim ostida YP - 4 GDTQ-2 ga kirib keladi. Undan keyin esa mavjud boʻlgan kollektorlar orqali tayyorlash va ketma-ket ishlashga yoʻnaltirilgan.

Maʼlumki, neftning tarkibidagi yoʻldosh gazning tarkibidan va bugʻsimon uglevodorodlarning aralashmasi va uglevodorodlarsiz komponentlar ham xuddi neft quduqlaridan va qatlamdagi neftlarni separatsiya qilish orqali ajralib chiqadigan gazlar kabidir. Yoʻldosh neft gazini qayta ishlash asosida quduqqa haydaladigan gazni olish mumkin. Bundan tashqari magistral gaz uzatmalari tizimiga, gazli benzinni, yengil uglevodorodlarning keng fraksiyasini hamda maishiy talablar uchun suyultirilgan gazlarni ham olish mumkin.

Shimoliy Shoʻrtan, Gʻarmiston, Qumchuq, Shakarbuloq konlaridagi yoʻldosh; gazlarni utilizatsiya qilish loyahasini amalga oshirish tezlashtirish va GA (gaz aralashmasini) gazlarni gabsizlantirish boʻyicha quyidagi utilizatsiya qilish sxemasi tavsiya qilingan.

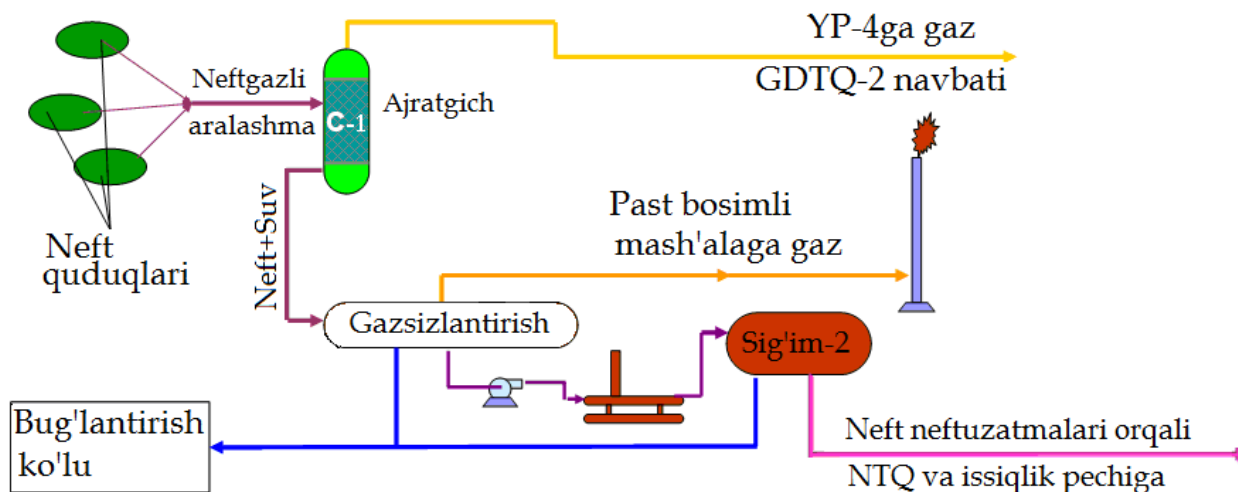
Hozirgi vaqtda "Shoʻrtanneftaz" MChJda Shimoliy Shoʻrtan konidagi neftli yoʻldosh gazlarni utilizatsiya qilish va "Shoʻrtan" konidagi gaz quduqlarining gazlarini gabsizlantirish ishlari olib borilmoqsa.

Neftning tarkibidagi yoʻldosh gazlarni siqish uchun SKSni qurish va gazlarni ajratish hamda gazni qayta ishlab uning tarkibidagi qimmatli

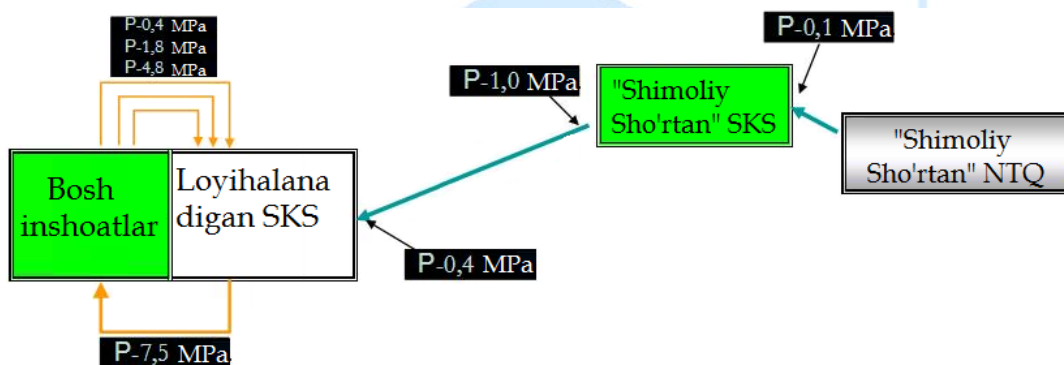
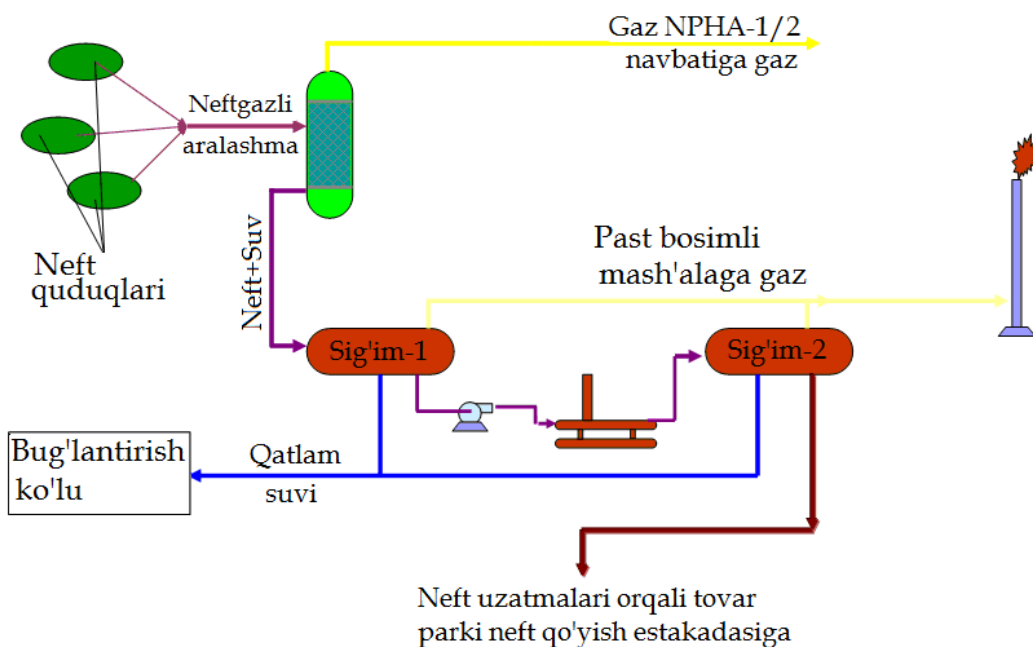
komponentlarni ajratib olish masalasi koʻrilgan. Jami: 594 520 tonna SO₂ – 4 756 ming AQSh doll.

1 tonna CO₂ – ning narxi 8 AQSh doll.

Oʻzbekneftgaz" MXKsi tomonidan : birinchi bosqichda "Shimoliy SHOʻrtan", "Shakarbuloq" konlariga alohida SKS si va bosh inshootga "Gʻarmiston" va "Qumchuq" konlaridan "Shimoliy Shoʻrtan" konidagi SKS gacha gaz kollektorlarini montaj qilish ishlari amalga oshirilgan.

1-rasm. Shimoliy Sho'rtan maydonida neftni NTQ-ga berishga tayyorlash sxemasi.

2-rasm. Neftni utilizatsiya qilish sxemalari

Ikkinchi bosqichda "G'armiston" va "Qumchuq" konlaridagi yo'ldosh gazlarning hajmini oshirish uchun har xil konda alohida SKS ni qurish masalasi ko'rib chiqilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 01.03.2013 y. sanadagi "Xalqaro quyosh energiyasi institutini tashkil etish" to'g'risidagi qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 01.03.2013 y. sanadagi "Alternativ energiya manbalarini rivojlantirish chora va tadbirlari" to'g'risidagi farmoyishi.
3. Karimov I.A. "O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi majlisi to'g'risida" Toshkent. 15 yanvar 2016 yil. Xalq so'zi. №11 (6446).
4. Agzamov A.X. «Neft' va gazni do'nyo energiya balansidagi o'rni», Toshkent, "Neft va gaz" jurnali -2015, № 4/2015b 67-70 bet.
5. Алькушин А.И., "Эксплуатация нефтяных и газовых скважин", Москва, Недрa – 1989, 360 стр.
6. Rabbimov, J. (2022). UGLERODLI PO 'LATLARNING KONSTRUKTIV MUSTANKAMLIGINI VA KORROZIYAGA BARDOSHLILIGINI OSHIRISH. *Eurasian Journal of Academic Research*, 2(8), 227-234.
7. Турдиев, Ш., Комилов, Б., Раббимов, Ж., & Бўриев, С. (2022). Муродтепа майдонида излов-қидирув ишларини баҳолаш тамойиллари ва иктисодий самарадорлик кўрсаткичлари. *Eurasian Journal of Academic Research*, 2(11), 246-250.
8. Турдиев, Ш., Комилов, Б., Раббимов, Ж., Бўриев, С., & Азимов, А. (2022). ҚИЗОТА (ЁШЛИК II) МАЙДОНИНИНГ ГИДРОГЕОЛОГИК ТУЗИЛИШИ. *Eurasian Journal of Academic Research*, 2(11), 242-245.
9. Турдиев, Ш. Ш. У., Комилов, Б. А. У., & Раббимов, Ж. Ш. (2022). АНАЛИЗ ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ И ПРОБЛЕМЫ РАЗРАБОТКИ ПОДГАЗОВЫХ НЕФТЯНЫХ ЗАЛЕЖЕЙ. *Universum: технические науки*, (11-3 (104)), 58-62.
10. Shahboz, S., Komilov, B., & Rabbimov, J. (2022). YO 'LDOSH GAZLARNI TOZALASH, SUYUQLIK, GAZNING HARORATI VA YENGIL UGLEVODORODLARNI UTILIZATSIYA QILISHNING ZARURLIGI. *Eurasian Journal of Academic Research*, 2(11), 677-680.
11. Турдиев, Ш., Комилов, Б., Раббимов, Ж., & Азимов, А. (2022). ҚИЗОТА (ЁШЛИК II) МАЙДОНИНИНГ СТРАТИГРАФИЯСИ. *Eurasian Journal of Academic Research*, 2(11), 502-504.
12. Турдиев, Ш., Комилов, Б., Раббимов, Ж., & Азимов, А. (2022). Suyultirilgan uglevodorod gazlarini olishning resurslari va manbalari. *Eurasian Journal of Academic Research*, 2(11), 505-509.
13. Shermamat o'g'li, T. S., Asqar o'g'li, K. B., & Karim o'g'li, K. O. (2022). STG (LNG) TABIIY GAZDAN SAMARALI FOYDALANISHNING ASOSIDIR. *Journal of new century innovations*, 10(2), 35-37.
14. Shermamat o'g'li, T. S., Shodmonkulovich, R. J., & Rustamovich, B. A. (2022). SUYULTIRILGAN TABIIY GAZNI ISHLAB CHIQRISH TEXNOLOGIYASI VA UNI O 'ZBEKISTONDA QO 'LLASHNING IMKONIYATLARI. *Journal of new century innovations*, 10(2), 38-41.
15. Rabbimov, J. S. (2022). QATLAM DAN KELAYOTGAN OQIMNI JADALLASHTIRISH MAQSADIDA QATLAMGA KISLOTALI ERITMA BILAN ISHLOV BERISH (MURODTEPA MAYDONI MISOLIDA). *Eurasian Journal of Academic Research*, 2(3), 373-378.